

Chiasmus příběhu o Abra(ha)movi

Biblistika | 25.10.2015 @ 16.00

Když jsem si nedávno pročetl příběh o Abrahamovi a probíral se nějakými studijními materiály, napadla mne docela zajímavá věc. Celý příběh o Abrahamovi (Gn 12,1-Gn 22,19) má chiastickou strukturu. To znamená, že jeho motivy se v určitém bodě příběhu začnou jakoby zrcadlově opakovat v paralelách. Chiasmus je v hebrejském vyprávění běžný a na úrovni kratších pasáží jich lze nalézt velmi mnoho. Chvilku mi trvalo, než jsem myšlenku rozpracoval a když jsem tak učinil, vyrostl mi pod rukama model chiasmu v Genesis 12,1–22,19. Pokud některý čtenář zjistí, že takovýto model už někde viděl, ať mi dá prosím vědět.

- (A) Opuštění země, příbuzenstva a otcovského domu. Zaslíbení potomstva a země (12,1–9).
- (B) V Egyptě u faraona (12,10–20). Přes Negeb na místo mezi Bétélem a Ajem (13,1–4).
- (C) Lot se odděluje (13,5–13).
- (D) Abram se rozhlíží po zemi, kterou si vybral Lot (13,14–18).
- (E) Sodomští králové poraženi a Lot zajat (14,1–12).
- (F) Abram vysvobozuje Lota (14,13–16).
 - (G1) Malkisedek hostí a Abram platí. Abram plně spoléhá na Hospodina (14,17–15,6).
 - (G2) Hospodin se zavazuje (15,7–21).
 - (G3) Sáráj dala Abramovi Hagar a pak ji pokořovala (16,1–5).
 - (H) Hagar utekla, vrátila se se zaslíbením a porodila Izmaela (16,6–16).
 - (I) Potvrzení zaslíbení a změna Abramova jména (17,1–8).
 - (J) **Abrahamova závazná smlouva obřízky** (17,9–14).
 - (I) Potvrzení zaslíbení a změna Sárájina jména (17,15–22).
 - (H) Abraham obřezává Izmaela a všechny ve svém domě (17,23–27)
 - (G1,G2) Schůzka se třemi návštěvníky (18,1–15).
 - (G3) Sáře bylo zatěžko uvěřit zaslíbení (18,12–15).
 - (G2) Hospodin dosvědčuje náklonnost k Abrahamovi a připomíná smlouvu (18,17–19).
- (F) Abraham se přimlouvá za Sodomu, potažmo za Lota (18,16–33).
- (E) Andělé v Sodomě, její zkáza a Lotova záchrana (19,1–26).
- (D) Abram vidí, že právě ta země, kterou tehdy nezískal, je zničena (19,27–29).
- (C) Zneužití Lota (19,30–38).
- (B) Abraham v Negebu a Sára u Abímeleka (20,1–18)
- (A) Částečné naplnění zaslíbení při narození Izáka (21,1–8). Pak velká zkouška: Rozvod

Vysvětlení

(A): Na začátku i na konci příběhu je zaslíbení doprovázené velkou zkouškou. Poslední velká zkouška, totiž obětování Izáka, však začíná už rozvodem s Hagar a Izmaelem, pro který se Abraham trápil (21,11). Proč konec příběhu v Gn 22,19? Protože potom se vyprávění začíná zabývat Abrahamovým potomstvem, v hledáčku už není Abrahamova víra a jeho smlouva s Hospodinem.

(B): Sára je odvedena v Egyptě k Faraonovi a v Geraru k Abímelekově.

(C): Lot se od Abrama oddělil a šel svou vlastní cestou, až skončil v Sodomě. Od verše 19,30 pak Lot prchá z oblasti ve strachu, bydlí v jeskyni a je zneužit.

(D): Abram se rozhlížel po zemi, kterou si vybral Lot a která mu nepatřila (13,10!). Úplně stejnou zemi viděl Abraham, jak z ní stoupá kouř. V prvním obraze Hospodin tuto zemi Abrahamovi zaslubuje, ve druhém obraze je přesně ta země vyčištěna od původních obyvatel.

(E): Aliance Sodoma-Gomora-Adem-Sebój-Sóar je poražena invazními silami a Lot je zajat. V paralelní pasáži je Sodoma zničena a Lot osvobozen.

(F): Abram se svou družinou vysvobodil Lota ze zajetí. V paralelní pasáži se Abraham přimlouvá za Sodomu, avšak potažmo za Lota (19,16.29!).

(G): (G1): Nejprve Malkisedek hostí a Abram dává desátek, potom Abraham hostí a hosté dávají zaslíbení. (G2): Hospodin se Abramovi zavázal, když prošel mezi rozpůlenými zvířaty. Podobně se zavázal, když uvedl přesný časový údaj o Sářině těhotenství. (G3): Sárj pochybila, když dala Abramovi Hagar a pak ji pokořovala. Později pochybila, když jí bylo zatěžko uvěřit zaslíbení a smála se.

(H): Hagar utekla kvůli šikaně a vrátila se se zaslíbením o Izmaelovi. Ve druhém obraze je Izmael obřezán na důkaz toho, že i on je dítětem zaslíbení.

(I): Potvrzení zaslíbení a změna Abramova jména, pak opět potvrzení zaslíbení a změna Sárjina jména.

(J): Abrahamova závazná smlouva obřizky je podmínkou vyvolení Izraele i Abrahamova potomstva. Toto je smyslem celého příběhu o Abrahamovi a směrovkou pro celou smluvní teologii Starého zákona.

Co to znamená?

Věřte nebo ne, až do léta Páně MCCXXVIII (1228) nikdo nečetl Bibli po kapitolách a verších. Náš souřadnicový systém kapitol byl zaveden až onoho zmíněného roku a systém dělení veršů byl zaveden až o více než 300 let později roku 1560 (po Kristu!). Rozdělení na kapitoly je užitečné, ale stane se, že je kapitola utřata necitlivě vůči narativu. Ano ano, div se světe, dva

tisíce let křesťanské tradice prostě přineslo do Bible i takové věci, které v ní původně nebyly. Chci, abychom četli Bibli tak, jak byla napsaná. Abychom se dokázali osvobodit od čísel kapitol a pavouků ve studijní Bibli. Ne proto, že by tyto byly špatné a protože my jsme chytřejší, to vůbec ne. Jen proto, že když k nim blíže přilneme a staneme se na nich závislí, může nám uniknout hloubka plastického obrazu, jímž biblické vyprávění je.

Vypravěč biblického vyprávění **měl jasný záměr**. To neznámá, že příběh není také historií. Znamená to, že způsob, jakým je vyprávěn a jak jsou některá témata a úseky v příběhu zdůrazněny, je zcela promyšlený a záměrný. **Z toho plyne, že teologické poselství příběhu stojí na dvou pilířích: na historii a na narativu**. Ano, Hospodin musel projít mezi půlkami zvířat, aby narativ měl smysl. Pouze narativ to ale podává tak, aby to mělo smysl.

Tolik k chiasmu. Uvítám kritiku nedostatků a návrhy k vylepšení. Dost možná mi některé paralely unikly! Možná, že mé schéma by mělo mít celkově jiný tvar! Napište mi.

<https://selah.diet/biblistika/chiasmus-pribehu-o-abrahamovi/>